

Đức Ngâm Công Giáo (14): Ngâm m và các phong tục Ngâm m trong phụng vụ mùa chay

Tác Giả: Nguyễn Long Thao

Thứ Hai, 06 Tháng 4 Năm 2009 09:01

Kinh sách Công Giáo Việt Nam dùng nhiều từ Ngâm m. Ví dụ: Ngâm m Bày Sẻ, Ngâm m Đàng Thánh Giá, Ngâm m Lạ, Ngâm m Đàng, Ngâm m 15 Sẻ Thờ phụng Khó, Ngâm m Nhân Sao. Ngâm m Nhân Tài. Ngâm m Đàng Thánh Giá, Khi Ngâm m bày nhiều sẻ... Trong phạm vi bài này, chúng tôi tìm hiểu từ Ngâm m và các từ liên quan trong nghi thức Ngâm m.

Ngâm m: Từ Nôm lấy từ từ Ngâm trong Hán Việt, có nghĩa là nhìn kỹ, ngắm suy. Ngâm m cũng có âm khác là Ngâm m. Miền Bắc dùng từ Ngâm m, miền Nam dùng từ Ngâm m hay Gâm m. Cả hai đều có nghĩa là suy nghĩ kỹ. Từ Ngâm trong Hán Việt có nghĩa là để ý, có ngân nga như ngâm thơ, ngâm vịnh. Do vậy từ Ngâm m xuất phát từ từ Ngâm cũng có nghĩa là vịnh ngâm nhìn vịnh ngân nga như Ngâm m 15 sẻ thờ phụng khó Đức Chúa Giêsu. Trong kinh sách Công Giáo, có ba loại ngâm m chính là Ngâm m Lạ, Ngâm m 15 Sẻ Thờ phụng Khó và Ngâm m Đàng Thánh Giá. Riêng Ngâm m Đàng Thánh Giá thì trên thế giới nào cũng có nên chúng tôi chỉ nghiên cứu từ từ Ngâm m Lạ và Ngâm m 15 Sẻ Thờ phụng Khó Đức Chúa Giêsu là hai loại ngâm m đặc thù của Công Giáo Việt Nam

Ngâm m Lạ: Từ của Công Đàng Vatican II, thánh lễ đặc biệt hành bằng tiếng La Tinh. Khi Linh Mục cử hành thánh lễ, các cô hồn trẻ được nhúng vào diêm ghi ghi nghi thức đó. Vì đặc theo cung giọng ngân nga nên gọi là Ngâm m Lạ. Ví dụ, khi Linh Mục đặc kinh Tin Kính, các cô hồn trẻ ngâm m:

“Thầy đặc kinh tin kính: Tôi tin kính Đức Chúa Giêsu, tôi tin thật như ngài đã u Chúa Giêsu đã truy n cho Hội Thánh. Tôi sẻ lòng đặc máu tôi ra mà làm chầu ngài. Tôi hứa m t ý cùng thầy đặc mà xẻ ngài ra tôi tin kính Chúa tôi cùng tin như ngài và Hội Thánh đặc, dù sẻ ngài chết thì hứa m t ý cùng Hội Thánh mà tin cho vịnh ngài bày như là vịnh”

Cung ghi ngâm m thì ngân nga trầm bổng và đặc có thể ngân nga, ngâm thì ta thêm các âm í / í / ì / ì / ì. Ví dụ phụng sự như sau, các cô hồn trẻ ngân nga như sau: Lạ y I Chúa tôi Í, I.- Bao nhiêu lễ Ê làm ẦM ngày AY hôm nay Í I.- Khép cửa A VÀ À thiên hạ Í I. – Thì xin dâng cho Chúa Í I. v. v... Trên đây là cung ghi ngâm m mùa Vui hay mùa Mừng, khác cung ghi ngâm mùa Thờ phụng. Mùa Vui là mùa Sinh Nhật, Mùa Hiên Xuân. Mùa Mừng là mùa Phụng Sinh. Ba mùa này cung ghi ngâm bằng thơ m nở ngân nga như Mùa Thờ phụng từ mùa Chay Thánh. Ngâm m không có bài bản ghi để n t như các nghi thức, chỉ đặc bà quàn dạy thơ nào, các cô hồn trẻ ngâm như vậy. Họ hồn thu c lòng không cần sách nên cung ghi ngâm rất đặc. Ngày nay phong tục ngâm m đã biến mất. Chúng tôi ghi lại đây nét đặc của ngâm như một công việc văn hóa Công Giáo cần đặc nghiên cứu đặc đặc ghi lại thì u vịnh ghi lại từ ngày nay.

Ngâm m 15 Sẻ Thờ phụng Khó Đức Chúa Giêsu: Ngâm m đặc được ra trong tuần thánh, là nghi thức giúp giáo dân suy nghĩ về cuộc sống của Chúa Cứu Thế. Ngâm m 15 Sẻ Thờ phụng Khó còn gọi là Ngâm m Đàng vì ngâm từ đặc đàng thờ phụng bàn thờ thờ phụng cung thánh ngân nga như ngâm di suy niệm. Tác giả các bài Ngâm m 15 sẻ thờ phụng khó Đức Chúa Giêsu là cha Alexandre de Rhodes. Cha viết trong Lịch Sẻ Đàng Ngoài như sau:

Đặc cho hồn khỉ bày thì t thời, thì chúng tôi đặc chia các m u như m thờ phụng khó làm 15 đặc tài chính. Cả sau khi đặc chung m u i kinh chu i h t thì ngâm m m t đon và suy niệm m t trong 15 sẻ thờ phụng khó, sau m i n như thờ thì i t m t trong 15 ngâm n n sáng theo từ c l trong giáo hội Roma. Trong nghi lễ, hồn khóc lóc, kêu gào và rên r r lòng thờ phụng m n như ng thờ ng kh

Đức Ngự Công Giáo (14): Ngự m và các phong tục Ngự m trong phong vụ mùa chay

Tác Giả: Nguyán Long Thao
Thứ Hai, 06 Tháng 4 Năm 2009 09:01

và cái chät của Chúa Cứu Thế, ngäi i lân cận cũng đän nghe

Träc năm 1954 nghi lễ ngäm 15 Sä Thäng Khó đäc tä chäc vào các ngày Thä Tä, Năm, Thä Sáu Tuần Thánh. Täi các giáo xứ miền Bắc, nghi thức diễn ra như sau:

Ngäi ta đät một cái bàn phủ khăn trắng và trí chä giáo dân lên räc ở trong nhà thờ. Sau bàn là một vì kèo gỗ là kèo ngäm cao đä 3 hay 4m trên đó có một 15 ngän nän täng treo cho 15 ngäm sä thäng khó. Sau mỗi ngäm, ngäi ta tät đi một ngän nän. Trên bàn có đät cây thánh giá như đäc che màn trắng, hai bên có hai cây nến. Träc thánh giá là một kệ nhỏ để sách ngäm, cũng có hai cây nến để hai bên. Sách thäng là sách viết tay bằng chữ nôm hay chữ quốc ngữ.

Vào khoảng kinh kính mừng thánh 8, bäi tä gỗ mở ra lộ nhä, trắng khu đắp lộ i, đoàn räc tä cuäi nhà thờ räc viên chäc tiến lên bàn ngäm. Đoàn đäu đoàn räc là ngäi có một trắng khu và a đi và a đi một 3 täng treo: hai nhät, một khoan. Sau đó đän 4 hay 6 ngäi có một bát bäo và hai bäi tä chia làm hai hàng đi lên. Viên chäc lên ngäm thäng một áo thäng màu thanh thiên, đäu đäi khăn xếp, chân đi hài. Đoàn bàn ngäm, thì giáo dân đã đäc xong 10 kinh, bäi tä gỗ mở, hai bäi tä và viên chäc ngäm bái quỳ. Một häi chiêm trắng và nhäp trình näi lên, viên chäc bät đäu ngäm. Trong lúc ngäm ngäi có một trắng khu đäm như ba täng: hai nhät một khoan. Cách đäm trắng khu này trong ngôn ngữ hát chäu gọi là chäu một đäm. Ngäm xong, chiêm trắng và đäi đánh trắng cuäi nhà thờ näi lên một häi, bäi tä gỗ mở, đoàn räc bái quỳ và räc viên chäc ngäm xuống cuäi nhà thờ. Giáo dân lộ i đäc 10 kinh kính mừng. Chú giúp lộ tät một ngän nän trên vì kèo ngäm. Đoàn kinh thánh 8 đoàn räc lộ i räc viên chäc khác lên ngäm. Ngày xưa cha có đàn ông đäc đäc lên ngäm và coi đó là một vinh đän nên hàng xóm thäng chia 15 ngäm cho các chäc vic, các häi đoàn, các ngäi có công lao hay danh trắng khu trong giáo xứ. Träc năm 1954 nhiều ông không biết chä, nhäng thuäc lòng một sängäm, do vậy bài ngäm vẫn diễn ra một cách trôi chảy. Sau mỗi phiên ngäm, giáo dân có täc lộ phäm bình, chäm đi một các ngäi lên ngäm xem ông nào ngäm hay. Vì nguyên nhân này mà trong các xứ đäo ngày xưa có täc thi Ngäm Nhân Tài.

Ngäm Nhân Tài: Ngäm thi. Miền Bắc trước năm 1954, một sä giáo xứ lộ i có phong tục thi ngäm 15 Sä Thäng Khó đäc Chúa Giêsu để xem ai, hä nào có ngäi ngäm hay nhất. Ngäm Nhân Tài diễn ra vào ba ngày cuối của tuần thánh, nhäng lộ ngä vào đó tinh thần thi đua. Trong khi ngäm có vài giám khảo có một trắng khu. Viên chäc ngân nga hay, giám khảo đi một trắng khu khen thäng, nếu ngäm sai, phäm các lộ i nhä không cúi đäu, không bái gối khi đäc täi danh thánh Chúa Giêsu, giám khảo gõ ra tang trắng khu. Nguyên täc này giäng nguyên täc có một chäu trong các phiên chäu hát täi các đình làng ngày xưa. Ngày nay, lộ nghi ngäm 15 sä thäng khó đã đän giän nhiều, nhất là häi ngoäi, không còn ngäm nhân tài nữa và các bà cũng lên ngäm. Ngäi lên ngäm chä một áo trắng khu, đäi khăn tang. Cung giäng cũng bät ngân nga và không còn đäi chiêm, trắng khu, trắng khu làm cho sinh hoạt giáo xứ rän lên trong Tuần Thánh.

Ngäm Đäu Đän: Trong các xứ đäo ngày xưa, vào häi 10 giờ sáng thä tuän thánh, giáo dân đän nhà thờ Ngäm Năm Đäu Đän. Gọi là Ngäm 5 Đäu Đän vì đó là 5 bài suy niệm ngän và năm đäu đän trên thân xác Chúa Giêsu. Cách ngäm và cung giäng cũng gần giäng như ngäm 15 Sä Thäng Khó nhäng bät ngân nga hän. Theo täc lộ, ngäm thänh täng dành cho thäy giúp xứ, còn 4 ngäm kia để phân chia cho giáo dân. Sau đây là phän đän nhäp và nội dung

Đức Ngự Công Giáo (14): Ngự m và các phong tục Ngự m trong phụng vụ mùa chay

Tác Giả: Nguy&n Long Thao
Thứ Hai, 06 Tháng 4 Năm 2009 09:01

ngự m th< nh< t trong Ngự m Năm D< u Đanh:

Phép l< n h< t năm d< u thánh Đức Chúa Giêsu ba m<< i kinh L< y Cha cùng năm kinh Kính Mừng chia ra làm sáu ph< n. Thứ nh< t thì ngự m: Khi quân d< b< t chân t< Đức Chúa Giêsu vào Thánh Giá mà đóng đanh s< t b< ng mũi đau đ< n l< m, máu ch< y xu< ng dòng dòng. Khi ngự m s< y thì nguy&n năm kinh L< y Cha, l< y n Đức Chúa Giêusuch< u đóng đanh chân t< vì chúng tôi đi đàng trái, cùng nguy&n m< t kinh Kính Mừng th<< ng Đức Mẹ đau đ< n trong lòng, nh< ph< i đóng đanh v< y. Xin cho chúng tôi ch< a đi đàng trái, là ch< làm t< i l< i m< t lòng Đức Chúa Giêsu n< a. Amen.

Ngự m Đ< ng: Ngự m 15 S< Th<< ng Khó Đức Chúa Giêsu. Vì viên ch< c lên ngự m đ< ng tr<< c bàn th< nên Ngự m 15 S< Th<< ng Khó Đức Chúa Giêsu còn đ<< c g< i là Ngự m Đ< ng.

Ngự m Nhân Sao: Trong Tu&n Thánh, sau khi ngự m 15 s< th<< ng khó Đức Chúa Giêsu, nhi& u giáo x< còn có nghi th< c Ngự m Nhân Sao hay còn g< i là H< i Nhân Sao. Ngự m Nhân Sao là tìm hi& u t< i sao linh h< n Chúa Giêsu ch< u m< i s< th<< ng khó. G< i là Nhân Sao hay

H< i Nhân Sao

vì khi ngự m, giáo dân chia làm hai bè. M< t bên h< i, m< t bên th< a. Sau đây là là câu đ< u tiên c< a Ngự m Nhân Sao:

Nhân Sao Đức Chúa Giêsu ch< u th< ng Giuda bán? Ta ch< u bán cho đ<< c chu< c t< i con.

Nhân sao Đức Chúa Giêsu c< u nguy&n lâu làm v< y? Ta c< u cùng Đức Chúa Cha k< o q<< ph< t con...

Ngự m R< ng: Trong các x< đ< o ngày x< a, vào h< i 10 gi< sáng th< T< và th< Sáu tu&n thánh, giáo dân đ< n nhà th< ngự m. Thứ T< Ngự m Năm D< u Đanh, th< Sáu Ngự m R< ng. Hai lo< i ngự m có s< liên h< . Ngự m D< u Đanh mô t< v< n t< t v< suy ni& m các đ< u đanh, Ngự m R< ng là qu< ng di& n s< suy ni& m cách r< ng rãi h< n. Do v< y nhi& u đ< n vẫn trong Ngự m D< u Đanh đ<< c l< p l< i trong Ngự m R< ng. G< i là Ngự m R< ng vì câu đ< u trong ph< n suy ni& m đ<< c b< t đ< u b< ng ch< Ngự m R< ng. Sau đây là ph< n đ< u c< a Ngự m R< ng:

Phép l< n h< t năm d< u thánh Đức Chúa Giêsu ba m<< i kinh L< y Cha cùng năm kinh Kính Mừng chia ra làm sáu ph< n. Thứ nh< t thì ngự m: Khi quân d< b< t chân t< Đức Chúa Giêsu vào Thánh Giá mà đóng đanh s< t b< ng mũi đau đ< n l< m, máu ch< y xu< ng dòng dòng. Ngự m R< ng Đức Chúa Giêsu là con th< t Đức Chúa Tr< i....

Cung gi< ng Ngự m R< ng gi< ng Ngự m Năm D< u Đanh đ< u không ngân nga dài dòng nh< Ngự m 15 S< Th<< ng Khó, ch< ngâm m< t chút < cu< i câu.

Nguy&n Ngự m: Nguy&n < : t< Hán Vi< t có nghĩa là c< u xin, xin đ< u mong mu< n. Ngự m: t< Nôm l< y đ< ng t< Ngâm < trong Hán Vi< t có nghĩa là nhìn k< . Ngự m cũng có âm khác là Ngự m. Mi& n B< c dùng t< Ngự m, mi& n Nam dùng t< Ngự m hay G< m. Vì v< y có t< Nguy&n G< m. Nguy&n Ngự m hay Nguy&n G< m là c< u nguy&n b< ng suy ni& m.